

تیمم

دینا زینت: الحاج محمد شاه (پیمان) سوئد

www.masjed.se

۱۳۹۷

تتبع ونگارش:
الحاج امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتژیکی افغان و
مسؤل مرکز فرهنگی بحق لاره - جرمنی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَيْمَم

تیمم یک کلمه عربی است که به معنای قصد و اراده می باشد . ولی در اصطلاح شرع، قصد کردن به خاک پاک را میگویند که بجای وضو و در نبودن آب میباشد. قرآن عظیم الشان بما دستور داده میفرماید : ای کسانی که ایمان آورده اید ! در حالی که مست هستید به نماز نزدیک نشوید تا آن گاه که (مستی شما بر طرف شده و) بدانید که چه می گوئید ، و (نیز) در حالی که جنب هستید تا آن گاه که غسل بکنید ، مگر این که مسافر باشید . و اگر مریض یا مسافر بودید و یا این که از قضی حاجت و توالیت بیرون آمدید ، و یا این که با زنان نزدیکی کردید و (در همه این احوال) آبی نیافتید ، پس با خاک پاک تیمم کنید و (برای این منظور ، با خاک) چهره و دستهایتان را مسح کنید. قطعاً الله بسیار عفوکننده و بی نهایت آمرزنده است .

«يَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا» (سوره نساء) (43)

همچنان در (آیه 6 سوره مائده) میفرماید : « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوْهُكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنْبًا فَاطَهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ » (ای کسانی که ایمان آورده اید ! هرگاه که برای نماز بپاخاستید (وضو نداشتید)،

صورتها و دستهای خود را همراه با آرنجها بشوئید ، و برسرهای خود مسحی بکشید ، و پاهای خود را همراه با بجلک آنها بشوئید . و اگر جنب بودید (و خواستید نماز بخوانید ، همه بدن) خود را بشوئید . و اگر مریض یا این که مسافر بودید و یا این که یکی از شما از توالیت و قضای حاجت برگشت ، یا با زنان همبستر شده جماع نمودید ، و آب نیافتید ، پس با خاک پاک تیمم کنید ، (بدین شکل که بعد از زدن کف دستان بر زمین) از آن (خاکی که بر دستان است) بر صورتها و دستهای خود(تا به مچ) بکشید . الله نمی خواهد بر شما مشقت و سختی بیندازد ، و بلکه می خواهد شما را پاکیزه گرداند و نعمت خود را بر شما تمام نماید ، شاید که شکر او را به جای آوری).

نکات ضروری در باره روش تیمم:

- در بحث تیمم تذکر چند نکته را ضروری و حتمی میدانم .
- 1- در این هیچ جای شک نیست که : حکم تیمم از قرآن عظیم الشان و احادیث صحیح ثابت شده است .
  - 2- با دل خود نیت و اراده پاکی نمایم .
  - 3- هردو کف دست را یکبار بر زمین پاکی بزنیم
  - 4- دستان را از زمین بلند نموده پف نماید و به هم زده تکان دهد تا خاکهای اضافی

بریزد.

- 5- دو دست را یکبار بر چهره کشیده و با آنها کاملاً چهره خویش را مسح کنیم .
- 6- کف دست راست را بر پشت دست چپ کشیده و مسح نماید و سپس کف دست چپ را بر پشت دست راست کشیده مسح نماید بدین منوال دستانش را تا به مچ مسح نموده و تیمم به پایان میرسد .
- 7- تیمم به هر آنچه از جنس وبر سطح زمین باشد از قبیل خاک ، ریگ و غیره جایز است.
- 8- هنگام نبود آب و یا هر عذر شرعی (همانند : مریضی ، ترس و غیره) که شخص قادر به استفاده از آب نباشد تیمم جایز است.
- 9- تیمم یکی از احکام خاص به امت اسلامی و دین سلام است.
- 10- تیمم جانشین غسل و وضو است لذا هر عملی که با غسل و وضو شخص می توانست انجام دهد با تیمم نیز می تواند انجام دهد.
- 11- تمام شکنندهای غسل و وضو شکننده تیمم نیز می باشند علاوه از آنها یافتن آب و قادر به استفاده از آن نیز باعث از بین رفتن تیمم می گردد.
- 12- دستان را بر دیوار زده تیمم زدن ممانعتی ندارد و از رسول الله صلی الله علیه وسلم ثابت است.

فرائض تیمم:

در تیمم فرائض ذیل وجود دارد .

- 1 - نیت یعنی با دل اراده پاکی نمودن .
  - 2 - یکبار دستان را بر زمین زدن.
  - 3 - چهره را مسح نمودن .
  - 4 - دستان را تا به مچ مسح نمودن.
- علاوه از این چهار عمل دیگر اعمالی که در تیمم صورت می گیرد در احادیث صحیح آمده سنت می باشند.

طریقه صحیح تیمم:

طریقه درست و صحیح تیمم طبق روایت صحیحی که از حدیث عمار بن یاسر در صحیح بخاری و مسلم نقل شده است که چنین بیان گردیده است : « جنب شده بودم و آبی پیدا نکردم پس خود را به خاک مالیدم و سپس نماز خواندم، سپس آنرا برای پیامبر صلی الله علیه و سلم قصه کردم پس او فرمودند:

برای تو کافی بود که اینطور انجام میدادی، و سپس پیامبر صلی الله علیه و سلم **دو کف دستانش را به زمین زد و سپس آنها را پف کرد و سپس صورتش و دو دستش را مسح کرد.** (متفق علیه).

خلاصه بحث تیمم :

- 1- نیت تیمم (در قلبش، همانطور که برای وضوء و نماز و غیره در قلبش نیت میکند)
- 2- گفتن « **بسم الله** » در ابتدا
- 3- ضربه زدن با دو کف دست به زمین.
- 4- اگر گرد و غباری روی دو کف دستش بماند آنها را پف میکند.

- 5- دو کف دستش را ابتدا به صورتش و سپس به دستانش تا مچ دست میمالد.
6- از آنجاییکه تیمم حکم وضوء را در بر میگیرد، میتوان این ذکر را پس از تیمم بیان کرد:

أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، اللهم اجعني من التوابين واجعني من المتطهرين. در ضمن احادیثی که میگوید دو کف دست را تا آرنج مسح کند ضعیف میباشد.

ولی اگر کسی بعلتی نتواند یکی از این اعمال و یا ارکان عبادات را انجام دهد پس تا آنجاییکه میتواند آنرا انجام میدهد، مثلاً اگر نتواند نماز را ایستاده بخواند، نشسته میخواند، خداوند در قرآن کریم میفرماید: « **فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ** » یعنی: «(در اوامر دین) تا آنجایی که در حد توان شما باشد انجام دهید».

معلومات توضیحی در مورد تیمم :

سوال : تیمم به چه چیزی گفته می شود؟
جواب : تیمم یعنی دور کردن نجاست حکمیه از بدن به وسیله خاک پاک یا آنچه در حکم خاک است.

سوال : تیمم در چه زمانی جایز است؟
جواب :

- 1- تیمم در وقت میسر نشدن آب
  - 2- در صورت وجود خطر و اندیشه بروز مرض یا ازدیاد آن، بر اثر استفاده از آب.
- سوال : حالتهای عدم دسترسی به آب را توضیح دهید؟
جواب :
- 1- هنگامی که آب به اندازه يك ميل شرعي از انسان دور باشد.
  - 2- عدم دسترسی بر آب به واسطه وجود دشمن. مثلاً خارج از منزل آب وجود دارد، ولی خطر حمله دشمن یا درنده یا چیزی دیگر، او را تهدید می کند.
  - 3- آب در حد کمی وجود دارد، ولی این خطر هست که اگر از آن مقدار آب برای وضوء استفاده شود، ممکن است از تشنگی از بین رفته و تلف شود.
  - 4- آب داخل چاه موجود است، ولی دلو و ریسمان برای کشیدن آن، میسر نیست.
  - 5- آب وجود دارد، ولی بنا بر دلایل مختلفی به آن دسترسی ندارد و کسی دیگر هم نیست که از وی استمداد کند.

تمام این موارد در حکم عدم وجود آب است و می تواند تیمم کند.

سوال : اندیشه مریض شدن در چه زمانی معتبر است؟
جواب : در صورتی که با تجربه خویش از استفاده آب، به مریض شدن یقین داشته باشد یا طبیب ماهر چنین نظری بدهد آنگاه می تواند تیمم کند.

سوال : غرض از این که به اندازه يك ميل شرعي از آب فاصله داشته باشد چیست؟
جواب : وقتی انسان در محلی هست که آنجا آب وجود ندارد، ولی به گمان خویش یا بر اثر اطلاع کسی، متوجه شد که در فاصله کمتر از يك ميل (حدود 1700 متر) آب وجود است در چنین حالی تیمم جایز نیست بلکه باید به سراغ آب برود.

اما در صورتی که اطلاع دهنده ای هم نباشد و به هیچ وجه نتواند خبری از وجود آب در آن حوالی بدست آورد و یا اینکه آب به فاصله يك مایل (حدود 1700 متر) یا بیش از آن

موجود است، در چنین صورتی تیمم برایش جایز می‌شود.

سوال : در تیمم چند چیز فرض است؟

جواب : در تیمم سه چیز فرض است:

1- نیت کردن.

2- هر دو دست را بر خاک زدن و بر صورت مالیدن.

3- هر دو دست را بر خاک زدن و دستها را تا آرنج مالیدن.

سوال : روش کامل تیمم چگونه است؟

جواب : در قدم اول و قبل از همه ، نیت است که به قصد و اراده دور کردن پلیدی و پاک شدن، برای خواندن نماز و یا انجام عبادتی دیگر تیمم می‌کند. سپس هر دو دست را بر خاک زده آنها را بیفشاند و به نحوی بر چهره بمالد که هیچ جایی از آن باقی نماند. (اگر به اندازه يك سر مو جایی باقی بماند، که دست روی آن مالیده نشده است، تیمم صحیح نخواهد شد).

بار دوم، دستها را بر خاک زده آنها را بیفشاند و چهار انگشت دست چپ را در زیر انگشتان دست راست قرار داده قسمت زیرین دست را تا آرنج مسح کند و با کف دست چپ قسمت بالایی دست راست را تا سر انگشتان خلال کند.

اگر ساعت و انگشتر در دست داشته باشد، آنها را قبل از شروع تیمم از دست خویش بیرون آورد. قابل توجه است که خلال کردن ریش در تیمم سنت است.

سوال : روی چه چیزهایی تیمم جایز است؟

جواب : تیمم روی خاک، ریگ، سنگ، گچ، خشت، دیوار (در صورتی که رنگ خورده نباشد) جایز است به شرطی که پاک باشند.

سوال : تیمم روی چه چیزهایی جایز نیست؟

جواب : تیمم روی چوب، انواع فلز، شیشه، گندم، جو، پارچه و خلاصه هر چیزی که در آتش عموماً ذوب و یا سوخته و خاکستر می‌شود و گرد و غبار بر آن نباشد، جایز نیست.

سوال : اگر روی سنگ، آهک موزائیک و دیوار، گرد و غبار نباشد، تیمم بر آنها جایز است یا خیر؟

جواب : چیزهایی که بر آنها تیمم جایز است وجود گرد و غبار بر آنها الزامی نیست. بدون وجود غبار هم تیمم جایز است.

سوال : چیزهایی که روی آنها تیمم جایز نیست اگر غبار داشته باشند تیمم جایز است یا خیر؟

جواب : بلی! در صورتی که غبار به حدی داشته باشند که از دست زدن، غبارها منتشر شود و یا اثر دست، روی آنها بماند جایز است.

سوال : اگر کسی به قصد تلاوت قرآن عظیم الشان یا دست زدن به آن یا به قصد دخول در مسجد، تیمم کرد، با همان تیمم می‌تواند نماز بخواند؟

جواب : بلی! با يك تیمم اداء و انجام چندین نوع عبادت جایز است.

سوال : اگر کسی برای نماز جنازه یا سجده تلاوت تیمم کرد، با آن تیمم می‌تواند نماز بخواند؟

جواب : بلی ، جایز است.

سوال : اگر بخاطر میسر نشدن آب، تیمم کرد و نماز خواند و پس از نماز خواندن، آب برایش میسر شد بر گرداندن نماز ضروري است یا خیر؟

جواب :خیر ، برگرداندن نماز ضروري نیست.

سوال : تیمم از چه چیزهایی باطل می‌شود؟

جواب : از همان چیزهایی که وضو باطل می‌شود تیمم هم باطل می‌شود. و اگر بر اثر عدم دسترسی به آب تیمم کرده بود، سپس آب برایش میسر شد و توانست که از آن استفاده کند، تیممش باطل می‌شود. و اگر بر اثر عذري تیمم کرده بود، از دور شدن آن عذر هم تیممش باطل می‌شود.

سوال : اگر برای نماز ظهر تیمم کرده بود، نماز عصر را هم با آن تیمم می‌تواند، بخواند یا خیر؟

جواب : بلی ! با تیمم واحد خواندن نمازهای متعدد در اوقات متعدد جایز است. و تا زمانی که تیممش باطل نشده می‌تواند هر نوع نمازي را بخواند و هر نوع عبادتي را انجام دهد. مثلاً اگر برای نماز فرض ظهر تیمم کرده بود با همان تیمم نوافل، فرایض، تلاوت قرآن، نماز جنازه، سجده تلاوت و هر نوع عبادتي را می‌تواند انجام دهد.

سوال : تیمم تا چه مدتي جایز است؟

جواب : تا زمانی که آب برایش میسر نشود و یا عذر باقی باشد. و اگر چند سال به همین منوال گذشت و تیمم کرد، اشکالي ندارد.

پایان

تیمم

تتبع، نگارش و نوشته از:

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

ادرس ارتباطی :

saidafghani@hotmail.com

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**